

Le Pen: Brun ulv i röd luva

Benny Andersson
invänder mot Magnus
Karavelis analys av
Le Pen, och får svar.

Sommaren 1970 låg vi vid kaj i Lavéra, Marseilles oljehamn, och skulle in och se på stan. Vi kom till första baren, där blev det bråk. Som alltid. En del av besättningen kom från Egypten och Sudan.

Debatt: Le Pen

– Fransmän tål inte araber, förklarade en av dem efteråt medan jag besiktigade hans blåmärken. Sydfrankrike är fullt av *ped-noirs*, gamla kolonister från Algeriet. Tacka vet jag Italien, som aldrig haft några kolonier att tala om.

I Finanstidningen (15/4) skriver Magnus Karaveli att fransmän är mindre mottagliga för rastänkande än andra europeiska folk. Rasismen kan inte förklara högerextremismens frammarsch i Frankrike. Inte heller arbetslösheten. Ty det finns andra länder där den sociala krisen är lika djup, men där det saknas rörelser som Front National.

Dessa påståenden röjer väg för huvudtesen, att den franska borgerligheten har svikit sin gamla roll som försvarare av nationen och gjort europeisering, globalisering och multikulturalism till sitt credo. Den tidigare så framgångsrika linjen att assimilera invandrarna har övergivits. Därmed har

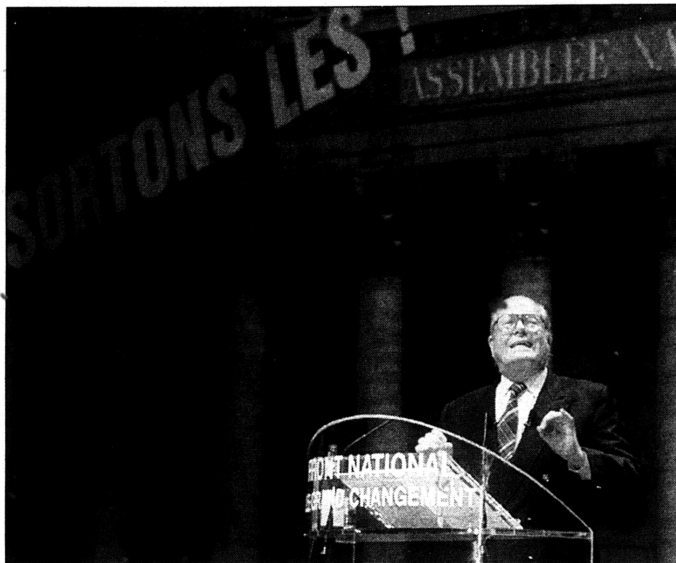
fältet lämnats fritt för Jean-Marie Le Pen, som kunnat ta de nationella känslorna på entreprenad.

Karavelis analys av högerextremismens frammarsch är ytlig. Den är dessutom farlig, då den leder oss fel.

Det är inte högerns svek mot nationen, utan vänsterns svek mot den demokratiska traditionen som skapat utrymmet för Le Pen.

Frankrikes moderna historia karakteriseras av kampen mellan två falanger inom det härskande skiktet. Den demokratisk-republikanska falangen kämpar traditionellt för ekonomisk och politisk modernisering. Den drev fram avkoloniseringen och satsningen på en inhemsk välfärdsstat efter kriget.

Den andra falangen är katolsk, monarkistisk och djupt konservativ och har burit på såväl rasism som antisemitism. Dreyfusaffären, Vichyregimens samarbete med det nazistiska Tyskland och det förbittrade motståndet mot avvecklingen av kolonierna och den ekonomiska moderniseringen är uttryck för strävanden inom den konservativa delen av den franska borgerligheten.

Släng ut dem! Även om Front National har hyfsat tonen, fortsätter dess ledare Jean-Marie Le Pen att göra invandrarerna till syndabockar för bland annat arbetslösheten.

Front National har sina ideologiska rötter i denna tradition och den sociala krisen har gjort den till en massrörelse. De etablerade partierna, från höger till vänster, sluter upp bakom den enda vägens politik med arbetslöshet och social nedrustning som följd. Det är inte högerns svek mot nationen, utan vänsterns svek mot den demokratiska och republikanska traditionen, som skapat utrymmet för Le Pen.

I början riktade frontens propaganda in sig på missnöjda delar av småborgerskapet. Budskapet var marknadsliberalt ("förbud alla strejker!") och rasistiskt. 1992 kom svängningen. Under ledning av Bruno Mégret, ideologen bakom valsgern i Vitrolles, utarbetades ett nytt program med tyngdpunkt på traditionella vänsterkrav: Hög lönen för sjuksköterskor och lärare! Nationalisera! Hög bidrag och pensioner! Stäng överklasskolor som ENA! Omförhandla Maastrichtavtalet! Kamp mot globaliseringen och mot USA:s hegemoni! För att finansiera de ökade sociala utgifterna räcker det, enligt programmet, med att sparka ut invandrarna.

När strejkvägen mot Juppé-plänen bröt fram försökte Le Pen sitta på två stolar genom att samtidigt fördöma både de strejkande och åtstramningen. Några veckor senare uttalande partiet sitt helhjärtade stöd för de strejkande. I maj

saluterade Le Pen själv "de arbetandes och fackföreningarnas långa kamp för rättvisa, säkerhet och mer frihet i arbetet".

Vänsterpopulismen gav resultat. 1995 blev Front National det parti som hade det största stödet bland arbetare och arbetslösa. Det är i de fattiga förstäderna, hos grupper som tidigare röstade på kommunistpartiet eller på socialisterna som det numera hämtar sitt stöd.

Delar av samma överhet

Så länge de etablerade partierna sluter upp kring en politik som skapar arbetslöshet och social nöd kommer stödet att växa. Det lär inte hjälpa att vänstern ivrigt ägnar sig åt antirasistiska kampanjer och att delar av högern starkare betonar den franska nationens ära och storhet. Underklassen ser dem som delar av samma överhet.

BENNY ANDERSSON

Blir blott älskarinnan lycklig?

Mimmi Palm är skeptisk till Merete Mazzarellas bok om trogna hustrur och otrogna.

Merete Mazzarellas nya bok skulle jag sätta i händerna på den som uppskattar en frystorkad version av litteraturens klassiker. Men jag tvekar att tipsa någon som grubblar över sitt äktenskap. Inte heller rekommenderar jag den som är lyckligt gift att läsa den. Faktiskt förhåller den sig, under den polerade ytan, skeptisk till alla samlevadsformer.

Saklitteratur

Merete Mazzarella
Otrotens lockelse
Forum, 1997

Med exempel ur världslitteraturen vill Mazzarella belysa äktenskapet. I diskussionen av gamla och nya verk, känner jag igen den skarpögda och förtroliga tant Mazzarella, som litteraturprofessorn titulerade sig i tankeboken *Tanten och krokodilen*. I den associerade hon kring människans motsäringar i det vardagliga.

Introduktionen till *Otrotens lockelse* talar hon om sin ambivalens inför äktenskaplig trygghet kontra otrotens erotiska livskänsla. Analyser av verk som Tjechovs *Damen med hunden*, Edith

Whartons *Oskuldens tid* (filmad för några år sedan), liksom av nyare böcker av Sven Lindqvist, Klaus Rifbjerg och John Updike, bekräftar att den otrogne mannen söker vad Mazzarella träffande kallar autenticitet. Själva otrohetsgärningen bjuder en sorts äkthet, förhöjd verklighetsupplevelse, som mannen inte kan finna i sitt äktenskap.

Outhärdligt paradiset

Men lyckan blir kortvarig. Mazzarella finner det kärleken i det medeltida sagoparet Tristan och Isolde's fotspår, kärleken utanför vardagen, visar sig ohållbar. Ingen hårdar ut i paradiset. Det gäller även litteraturens mest berömda otrogna hustrur. För Madame Bovary och Anna Karenina blir katastrofen fullständig. Mazzarella menar att de riskerar mer än männen, när de genom otrotens söker bryta sig ur en trång könsroll. När paradiset visar sig vara en återvändsgränd, återstår för Flauberts och Tolstoj's hjältingar bara självmordet.

Tröts vinkar om att det kan finnas något gott i ett gemensamt livsprojekt ligger Mazzarellas sympatier hos den kvinna som väljer sin egen berättelse, älskarinnan. I litteraturen finns hon i olika varianter. Ny och självständig hos Alexandra Kollontaj och falsk som Hjalmar Söderbergs Lydia i *Den allvarsamma leken*. Eller lurad på moderskap och

familjelucka som Yrsa Stenius i sin självbiografi. Mazzarella själv tror att Den andra kvinnan faktiskt kan vara den verkligt fria. Hennes problem består i att hon likt den stolta Kirke i Homeros *Odysséen* skrämmer männen med sin erotiska aptit och självständighet.

Själva otrohetsgärningen bjuder en sorts äkthet som mannen inte finner i sitt äktenskap.

Den hemliga älskarinnan vid telefonen är för övrigt en modern myt, menar Mazzarella, och frågar sig i förbifarten om hon har fått en ny frihet i och med mobiltelefonen? Varför Den andra kvinnan skulle vara särskilt fri lyckas inte Mazzarella få mig att förstå. Älskarinnan är fri från något, i stället för till. Det förefaller mig bräckligt.

I slutet uttrycker författaren gillande inför ett exempel där det unga äkta paret skottar snö och känner gemensamt tillfredsställelse. Men det gifta par ur triviallitteraturen som efter en kris flyttar ut på landet och startar gemensamt firma kan hon inte tro på. Ett sådant liv, med barn och hundar, tycks mig mer givande än den solitära Kirkes.

MIMMI PALM

Sveket mot nationen skapade Le Pen

Vissat har det funnits en tradition av rasism och antisemitism också i Frankrike. Men det universalistiska draget har dominerat. Nationella fronten må ha sina rötter i en ärkekonserver, antisemitisk tradition, men majoriteten av dess väljare är inga rasister. Man kan till exempel notera att fronten är påfallande stark i de regioner där universalismen av hävd varit framträdande; de som röstar på Le Pen har inget emot att deras barn gifter sig med söner och döttrar till algeriska invandrare. Där-emot reagerar de mot att de nordafrikanska muslimerna, genom den mångkulturella ideologin, uppmanas att behålla sin särart.

Benny Andersson menar att Frankrikes moderna historia karakteriserats av kampen mellan en republikansk falang, som stått för ekonomisk och politisk modernisering och avkolonisering – underförstått icke-nationalistisk – och en konservativ falang i Vichys anda.

Man undrar om Andersson hört talar om Charles de Gaulle. Generalen var som bekant den som fullbordade avkoloniseringen och genomförde moderniseringen men också en konservativ nationalist. Nationalismen har inte varit reaktionärs egendom, men i dag, när republikanerna vänder sig bort från nationen, kan en extremhöger med rötterna i Vichy ironiskt nog framtråda med anspråk på att värna om Frankrike.

Andersson väljer att blunda för den påtagliga nationalismen hos republikanerna tidigare under efterkrigstiden. Men han har rätt i att sveket mot den republikanska traditionen har skapat utrymme för Le Pen. Under den pågående valrörelsen har socialistledaren Lionel Jospin deklarerat: "Jag vill inte att Frankrike löses upp och flyter ut i Europa." Det visar i vart fall att Jospin förstätt vad fransmännen oroar sig för.

MAGNUS KARAVELI